

N:o 132.

Af Herr A. J. Lyth: Angående beviljande af pension åt Läraren vid Stockholms Ateneum, Filosofie Doktor Carl Johan Bohman.

Med rätta säger man, att Sverige är ett land, der porten till bildning och vetande står öppen för alla samhällsklasser. Landets representanter hafva städse frikostigt omhuldat dess undervisningsanstalter, väl vetande, att inga uppoffringar äro mera fruktbarande än de, som göras för ungdomens danande till nyttiga medborgare.

Och dock skulle alla statens rymliga skolsalar vara otillräckliga att inrymma landets bildningssökande ungdom, dock skulle undervisningsbudgeten växa med många procent, om ej vid sidan af våra offentliga läroverk funnes enskilda sådana, der för närvarande flera än tusen lärjungar uppfostras från lägsta till högsta stadiet af elementarundervisning.

Denna de enskilda läroverkens verksamhet kostar de skattdragande icke ett öre, men den är riksgagnelig. Privatskolan är blifven en nödvändighet, man kan gerna säga en af Regering och Riksdag erkänd nödvändighet.

Det är af många orsaker förvånande, att privatskolan kan finna män, som vilja offra hela sin lifskraft för hennes upprätthållande; ty det privata läroverket fordrar såsom borgen för sin tillvaro en rikt utrustad ledare både hvad vetenskaplig grundlighet och praktisk klokhet och energisk viljekraft beträffar. Och dock är hans aflöning i anseende till svårigheten af täflan med de offentliga läroverken, hvilka erbjuda sin undervisning så godt som kostnadsfri, ganska prekär samt minskas allt mera, ju äldre och erfarnare, men också mindre modern mannen blifver. Med ett ord privatskolan kräfver till styresmän mer än vanligt kraftiga andar, som om de förrättat sitt ansträngande arbete i statens tjänst, otvifvelaktigt skulle banat sig väg till den offentliga rektorsvärdighetens trygga hamn, i stället för att nu efter ett gagnfullt, rastlöst arbetslif ej sällan möta en bekymmerfull ålderdom.

Ett sådant fullständigt privatläroverk har Stockholms Lyceum varit.

Detta läroverk, det äldsta af Sveriges större privatläroverk i detta århundrade, öppnades 1839 och tillvann sig snart ett så stort förtroende, att rikets Ständer vid 1844 års riksdag uppmuntrade dess stiftare, Akademi-adjunkten C. O. Ramström med en gratifikation af 3,000 R:dr B:ko.

I Stockholms Lycei lärarepersonal inträdde i Januari 1843 FilosofieDoktor Carl Johan Bohman, en man som sedermera förvärfvat sig ett aktadt namn i den svenska skolans historia. Åt honom, jemte Fil. Doktor O. von Feilitzen, öfverlät Ramström i Januari 1851 ledningen af sitt läroverk; och hvad Lyceum sedan dess uträttat, derom lemna följande uppgifter närmare upplysning.

Sedan 1851 till och med vårterminen 1875 hafva 1426 lärjungar åtnjutit undervisning derstädes. Af dem hafva till universitetet afgått och mogue förklarats 265 eller något öfver 18 %. Dessutom hafva från Lycei s. k. Förberedande kadett-afdelning under tiden 1851—1863 efter aflagd inträdesexamen 191 lärjungar afgått till Krigsskolan vid Carlberg samt under hela tiden från läroverkets alla afdelningar en mängd till praktiska livvets. (Bil. Litt. E). olika yrken.

Då den s. k. nya studentexamen infördes, kunde Lycei föreståndare med så kraftiga bevis ådagalägga sitt läroverks förtjenster, att Lyceum blef den första och till en början den enda privatskola, som af Regeringen ställes i jembredd med statens och berättigades att dimittera sina lärjungar till universitetet.

Denna dimissionsrätt, som den 23 Oktober 1863 genom Kongl. bref för 5 år tillerkändes Herrar Bohman och v. Feilitzen gemensamt, förlängdes för Herr Bohman ensam såsom föreståndare den 8 Maj 1868 ytterligare på 5 år samt den 12 April 1873 ytterligare på 5 år. (Bil. Litt. D).

År 1875 höstterminen upphörde Lyceum såsom eget läroverk och samman-slogs med Stockholms Ateneum under dess rektor och efter dess läroplan. Vid Ateneum tjenstgör fortfarande Herr Bohman såsom lärare med betydligt minskad tjenstgöring.

Af hvad hittills anförts skulle, äfven om icke bland bilagorna till denna motion finnes ett af kompetente domare (direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk) i de mest hedrande ordalag affattadt tjenstgöringsbetyg (Bil. Litt. B) äfvensom Regeringens derpå grundade medgifvande för Herr Bohman att utan alla prof söka rektorsbeställning vid rikets elementarläroverk (Bil. Litt. C), tydligen framgå att Herr Bohmans verksamhet varit i allo jemförlig med en rektors vid staters högre elementarläroverk.

Hvad Herr Bohmans lärareverksamhet vid Lyceum beträffar, må nämnas, att han under tiden 1851—1875 oafbrutet såsom öfverlärare skött undervisningen i latin och filosofi, i grekiska 11 år, i tyska 8 år samt i svensk ämneskrifning 12 år.

För att slutligen bemöta den invändning, att privatskolan är lönande, må tilläggas, att skolafgifterna vid Lyceum med undantag för öfversta klassen, hvil-

ken sedan 1856, samt 5:te och 6:te klasserna, hvilka sedan 1865 erlagt 150 kronor årsafgift, utgjort 100 kronor lör år, under det att kostnaderna för läroverkets upprätthållande, undantagandes åren 1857—1862, hvilka gifvit någon vinst, lemnat en behållning nått och jemt motsvarande rektors behof för sitt och sin familjs uppehälle; äfvensom att enligt Lycei räkenskapsbok ett summariskt belopp af dels efterskänkta, dels resterande obetalta, ehuru påräknade afgifter under tiden 1851 — vårterminen 1874 utgjort 20,781: 75 kronor (Bil. Litt. F).

På grund af ofvanstående får jag vördsamt föreslå,

att Kammaren ville bevilja Herr Bohman, hvilken med nästa år ingår (Bil. Litt. A) i sitt 65:te lefnadsår och som sedan 37 år dels såsom öfverlärare i flera ämnen dels såsom föreståndare tjenstgjort vid ett högre privatläroverk, en årlig pension af 2,000 kronor.

Såsom bilagor till denna motion bifogas:

- 1:o Åldersbetyg (Litt. A).
- 2:o Tjenstgöringsbetyg (Litt. B).
- 3:o Kongl. Maj:ts nådiga resolution om sökt rektorskompetens (Litt. C).
- 4:o Bestyrkt rättighet af uppgifterna om dimissionsrätt (Litt. D), antalet af vid Lyceum inskrifne och derifrån till Universitetet samt Krigsskolan afgångne lärjungar (Litt. E) äfvensom förlusten af efterskänkta eller obetalda resterande skolafgifter (Litt. F).

Stockholm den 27 Januari 1880.

A. J. Lyth.

Bilagor.*Litt. A.*

Utdrag af Prestbetyg.

Rektorn Filosofie magistern Carl Johan Bohman, född den 29 September 1816 i Jönköping, tillhör denna församling.
Stockholm den 23 Augusti 1860.

N. J. Ekdahl.

Pastor i Adolf Fredriks församling.

Likheten med originalet intyga

Otto von Feilitzen.

Arkivarie i Kongl. Riksarkivet.

Carl A. Jansson.

Lärare vid Stockholms Ateneum.

Litt. B.

Utdrag af protokollet hos Kongl. Direktionen
öfver Stockholms stads undervisningsverk den 9
Augusti 1872.

S. D. Uti ingifven skrift, som nu föredrogs, anhöll föreståndaren för Stockholms Lyceum Filosofie doktor Carl Johan Bohman om direktionens betyg öfver hans förhållande såsom lärare och skolföreståndare, enär han till en underdånig ansökan hos Kongl. Maj:t om rättighet till sökande af rektorsbeställning vid statens elementarläroverk ville ett sådant betyg bifoga.

Den af direktionen utsedde inspektör öfver Lyceum Herr Doktor J. G. Lundberg, anmodad att yttra sig öfver denna anhållan, afgaf följande skriftliga yttrande:

“Föreståndaren för Stockholms Lyceum Filosofie doktor Carl Johan Bohman ämnar hos direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk anhålla om tjänstgöringsbetyg. Som jag ända sedan år 1857 haft öfverinseende öfver Stockholms Lyceum, kan jag vitsorda det goda rykte och anseende doktor Bohman, såsom lärare och skolföreståndare, redan innan hans läroverk ställes under direktionens uppsigt vunnit och häfdat. Den stora nytta Lyceum såsom fullständigt elementarläroverk åstadkommit för hufvudstaden bör till hufvudsaklig del tillskrifvas hans förtjenst. Hans grundligt vetenskapliga bildning och insigter i de ämnen han såsom hufvudlärare föredragit, hans goda undervisningsmetod, hans allvarliga och tillika kärleksfulla bemötande mot ungdomen, hans skicklighet att sammanhålla och leda lärarne till endrätig och kraftig samverkan äro allmänt erkända och hafva tillvunnit honom såväl lärjungars och lärares som föräldrars och målsmäns

välförtjenta aktning, förtroende och tillgifvenhet; hvadan jag, med erkännande af hans sällsporda förmåga att ordna, sammanhålla och upprätthålla ett läroverk, får på det varmaste förorda hans ansökan om rättighet till kompetens för offentlig rektorsbeställning, förvissad att det allmänna skall vinna genom att i sin tjänst använda en skolman med så framstående egenskaper

J. G. Lundberg.»

Direktionen, hvilken till följd af nådiga brefven af den 23 Oktober 1863 och den 8 Maj 1868 haft att utse inspektor för utöfvande af närmare tillsyn öfver ifrågavarande läroverk och emottaga underrättelser om der förrättade afgangsexamina, fann på grund af sålunda vunnen kännedom om föreståndarens Filosofie doktor C. J. Bohmans verksamhet, skäligen instämma i det af inspektor derom nu afgifna, ofvan intagna, fördelaktiga omdöme; hvilket skulle genom utdrag af protokollet meddelas.

In fidem
A. H. Hallin.

Likheten med originalet intyga:

Otto von Feilitzen.
Arkivarie i Kongl. Riksarkivet.

Carl A. Jansson.
Lärare vid Stockholms Ateneum.

Litt. C.

Kongl. Maj:ts nådiga Resolution uppå en af föreståndaren för Stockholms Lyceum filosofie doktorn Carl Johan Bohman gjord underdånig ansökning, deruti han, under återopande af sin verksamhet alltsedan år 1843 såsom lärare och styresman för nämnda läroverk, i underdånighet anhållit om nådig befrielse från de i läroverksstadgan föreskrifna prof för behörighet till rektorsbefattning vid statens elementarläroverk; öfver hvilken ansökning direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk med infordradt underdånigt utlåtande inkommit; gifven Stockholms Slott den 29 November 1872.

Kongl. Maj:t har låtit detta ärende Sig föredragas och dervid funnit godt berörda ansökning i nåder bifalla. Hvilket vederbörande till underdånig efter rättelse länder.

OSCAR.

Likheten med originalet intyga

Otto von Feilitzen.
Arkivarie i Kongl. Riksarkivet.

Wennerberg.
Carl A. Jansson.
Lärare vid Stockholms Ateneum.

Litt. D.

Att Kongl. Maj:t genom nådigt bref af 23 Oktober 1863 tillerkänt Filosofie doktorerna Carl Johan Bohman och Otto von Feilitzen såsom gemensamme föreståndare för Stockholms Lyceum rätt att under 5 år till universitet dimittera lärjungar äfvensom sedermera åt Herr Bohman ensam såsom föreståndare genom nådigt bref af den 8 Maj 1868 för 5 år samt genom nådigt bref af 12 April 1873 för ytterligare 5 år beviljat nämnde dimissionsrätt, intygas i enlighet med oss förevisade dels originalhandlingar och dels lagligen vidimerad afskrift.

Otto von Feilitzen.

Arkivarie i Kongl. Riksarkivet.

Carl A. Jansson.

Lärare vid Stockholms Ateneum.

Litt. E.

Att antalet lärjungar vid Stockholms Lyceum från vårterminen 1851 till och med vårterminen 1875 utgjorde 1,426 samt att af dessa efter vederbörligen dels vid universitetet aflagd godkänd studentexamen, dels vid läroverket anställd godkänd mogenhetsexamen från öfversta klassen afgått 265, äfvensom att från förberedande kadettafdelningen till krigsskolan vid Carlberg efter derstädes aflagd inträdesexamen afgått 191, intygas härmed i enlighet med läroverkets oss förevisade matrikel.

Otto von Feilitzen.

Arkivarie i Kongl. Riksarkivet.

Carl A. Jansson.

Lärare vid Stockholms Ateneum.

Litt. F.

Att beloppet af vid Stockholms Lyceum dels efterskänkta, dels resterande obetalda, ehuru påräknade skolafgifter under tiden från vårterminen 1851 till och med vårterminen 1874 utgjort 20,781 kronor 75 öre intygas i enlighet med Lycei oss förevisade räkenskapsbok.

Otto von Feilitzen.

Arkivarie i Kongl. Riksarkivet.

Carl A. Jansson.

Lärare vid Stockholms Ateneum.